

เพาะเลี้ยงปลาหมอ

ปลาน้ำจืดที่มีรสชาติดีและเป็นที่นิยมชนิดหนึ่งคือปลาหมอ เนื้อปลาชนิดนี้มีราคาสูงมากเมื่อเทียบกับเนื้อปลาน้ำจืดชนิดอื่น และพบได้ในแม่น้ำเขตภาคกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ จ.สุพรรณบุรี ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่ ถึงขนาดที่มีชื่ออำเภอหนึ่งตามชื่อปลา คือ อ.บางปลาม้า ความที่ปลาชนิดนี้เนื้ออร่อย มีราคาสูง และอยู่ในแหล่งน้ำธรรมชาติเท่านั้นเพราะไม่สามารถเพาะเลี้ยงได้ จำนวนปลาม้าในธรรมชาติจึงลดลงอย่างมาก จนกระทั่งหากไม่ทำอะไรเลยอีกไม่นานปลาม้ามีโอกาสดูพันธุ์ได้เลย ดังนั้นนักวิจัยของกรมประมงโดยมี สนิทพันธ์ ผาสุคดี เป็นหัวหน้าโครงการ จึงได้วิจัยหาทางเพาะเลี้ยงปลาม้าให้ได้ผลเพื่อที่จะได้มีโอกาสพัฒนาเป็นปลาเศรษฐกิจต่อไป

ความยากของการเพาะเลี้ยงคือ ปลาชนิดนี้เป็นปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติ ดังนั้นพฤติกรรมจึงเหมือนสัตว์ป่าทั่วไป คือนำมาเลี้ยงในสภาพพื้นที่จำกัดจะอยู่ได้ยากและมักจะไม่รอด และที่สำคัญคือถ้าอยู่ในที่จำกัด เช่นนี้ก็ทำให้ปลาไม่วางไข่ หรือระบบสืบพันธุ์จะด้อยลงมาก การเติบโตช้า จนถึงขั้นที่ว่าปลาพันธุ์คงเป็นไปไม่ได้ นอกจากนี้อัตราการรอดตายของลูกปลาวัยอ่อนค่อนข้างต่ำมาก จนไม่สามารถเพาะเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ได้ รวมทั้งอาหารการกินก็จะกินเนื้อสัตว์น้ำที่ยังมีชีวิตอยู่

ดังนั้นการนำมาเพาะเลี้ยงในบ่อจึงมีโอกาเป็นไปได้น้อยมาก การที่จะเพาะเลี้ยงให้สำเร็จก็ต้องแก้ปัญหาใหญ่ๆ ทั้งสามข้อนี้ให้ได้ก่อน ทีมนักวิจัยจึงได้ทำโครงการวิจัยเพื่อหาทางปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกินอาหาร จากเดิมที่ต้องกินสัตว์น้ำมีชีวิต ให้หันมากินอาหารสำเร็จรูปหรืออาหารเม็ดแบบเดียวกับที่มีการเลี้ยงปลาเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ ให้ได้ก่อน

ตอนนี้หลังจากที่ได้ดำเนินการมาหลายปี นักวิจัยก็ประสบความสำเร็จ โดยสามารถเลี้ยงปลาม้าในบ่อให้มีอัตราการรอดเพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งได้เพียง 5-6% กลายมาเป็น 50% ได้ในปัจจุบัน และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกินอาหาร จากเดิมแบบธรรมชาติคือเนื้อสัตว์ด้วยกัน มาเป็นอาหารเม็ดสำเร็จรูปได้สำเร็จ จนได้ขนาดประมาณ 4 นิ้ว ซึ่งเป็นขนาดที่สามารถนำไปเลี้ยงต่อในบ่อหรือในกระชังได้โดยมีโอกาสรอดสูง หรือโอกาสดายน้อยลง จากจุดสำเร็จเบื้องต้นนี้เองทำให้การเพาะเลี้ยงปลาม้ามีโอกาสเป็นไปได้อย่างสูงมาก

ส่วนการดำเนินการหลังจากนั้นคือเมื่อได้ลูกปลาม้าขนาด 4 นิ้วแล้วสามารถทำได้สองอย่างคือ อย่างแรกปล่อยกลับไปยังแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อเป็นการเพิ่มประชากรปลาม้าในธรรมชาติให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้เรามีปลาม้าบริโภคกันต่อไปโดยการจับจากธรรมชาติ กับอีกทางหนึ่งคือการนำไปเลี้ยงต่อในบ่อเพื่อจับขาย แบบเดียวกับการเลี้ยงปลาเศรษฐกิจอื่นๆ ในขั้นตอนของการเพาะเลี้ยงปลาเพื่อให้สามารถวางไข่ได้ ก็ต้องมีเทคโนโลยีหรือความรู้ในการจัดการเพิ่มขึ้นมาอีก ประการแรกคือเรื่องการบำบัดน้ำเสีย เพราะว่าการเพาะเลี้ยงปลาในระบบปิดโดยการใช้อาหารเม็ด มักจะมีของเหลือตกค้างในน้ำ ซึ่งทำให้ปริมาณไนโตรเจนสูงขึ้น จนเกิดเป็นพิษต่อปลา ซึ่งมีโอกาสทำให้ปลาตายได้ หรือเติบโตช้าลง และไม่วางไข่ การพัฒนาระบบเลี้ยงโดยการหมุนเวียนน้ำ จึงกลายเป็นวิธีหนึ่งที่พยายามเลียนแบบธรรมชาติ ทำให้น้ำสะอาดและถูกบำบัดอย่างต่อเนื่อง

ผลก็คือน้ำจะสะอาดอยู่ตลอดเวลา สภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการวางไข่ เพราะเป็นการเลียนแบบธรรมชาติ ผลก็คือสามารถทำให้ปลาที่เลี้ยงในบ่อวางไข่ได้เหมือนปลาจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ด้วยความรู้เหล่านี้เองจึงทำให้การเพาะเลี้ยงปลาม้าและโอกาสทางธุรกิจจึงมีมากครับ